

inveniri non poterant, quia includunt imperfectionem illi statui repugnantem. Nam deficiente objecto, seu materia, deest officium virtutis, et consequenter non est necessaria virtus, imo nec videtur possibilis, quia non potest esse sine objecto. Assumptum inductione ostenditur. Primo in virtute poenitentiae, cuius objectum est peccatum commissum, nam repugnantiam involvit, esse in statu innocentiae et habere peccatum commissum. Secundo in virtute patientiae, quae tristitias moderatur in afflictionibus et laboribus. Hæc enim omnia in illo statu non invenirentur. Tertio invenitur similis ratio in virtute misericordiae, cuius materia est miseria proximi sublevanda.

9. *Quorundam responsio distinguens de virtutibus infusis et acquisitis.* — Hæc difficultas potissime solet tractari de virtutibus per se infusis. Unde posset aliquis dicere, omnes virtutes per se infusas inditas fuisse Adæ quia consequuntur gratiam, et ideo non separantur ab illa, licet ratione status non possit persona actus earum exercere. At vero ex virtutibus acquisitis, illas tantum fuisse infusas Adæ, quare officium in illo primo statu inveniri potuisse; sed nihilominus D. Thomas, dicto articulo quinto, ut dixi, dum indistincte affirmat, has virtutes aliqualiter datas fuisse Adæ, videtur loqui non tantum de infusis, sed etiam de acquisitis; et præterea explicat comprehendere se virtutes quæ moderantur passiones, quod maxime faciunt virtutes acquisitæ, ac denique ejus ratio æque de omnibus procedit. Non tamen simpliciter dixit, omnes virtutes fuisse in primo homine, sed cum illo addito, *aliqualiter*, et ideo illud declarans, distinguit de virtute in habitu, vel in actu, et dicit cæteras virtutes omnes quoad utrumque in illo statu inveniri potuisse, quod est clarum. De aliis vero de quibus nostra est difficultas, dicit, infusas fuisse quoad habitus, quamvis ex defectu materiæ non possent actus exercere.

10. *Resolutio complectens habitus atque actus.* — Quæ quidem doctrina etiam ad habitum poenitentiae applicari potest, quatenus aliquo modo potest esse acquisitus. Et quoad priorem partem de habitu est clara; tum quia habitus est prior actu, et bene disponit hominem ad illum, sive illum effecturus sit, sive non sit; tum etiam quia habitus non respicit materiam, ut præsentem, vel futuram, sed tantum ut possibilem huic naturæ, et ita habebat locum quælibet materia in statu innocentiae. Tum denique, quia semper fuit possibile homini amittere illum statum, sicut de facto amisit: unde

ultissimum illi fuit, habere has virtutes per accidens infusas, que in illo manerent, si caderet, ut revera de facto manserunt; quod vero attinet ad alteram partem de actu, licet verum sit, non potuisse has virtutes exercere in statu innocentiae potissimos actus suos (quod fortasse præcipue intendit divus Thomas) nihilominus semper aliquos actus exercere potuisse. Primo actus internos conditionatos, ut in poenitentia esset hic actus, si peccarem dolorem, in misericordia, si proximus indigeret, illi subvenirem. Nam licet aliqui putent, hos actus esse potius intellectus, quam voluntatis, tamen esse possunt in actuali proposito voluntatis de conditionato objecto. Imo illi conditionales non essent simpliciter vere in homine, nisi fundarentur in actuali proposito voluntatis ejus. Secundo posset exerceri actus complacentiae circa honestatem objectivam talium virtutum. Tertio specialiter virtus poenitentiae, quamvis non posset detestari malum commissum, ut probat ratio facta, posset odio habere peccatum, quod offertur ut committendum, et habere voluntatem non faciendi Deo injuriam, ut in tom. de Pœnit., late dixi, et specialiter videri potest disput. 7, sect. 1, num. 10 et 11. Misericordia etiam non semper, aut per se requirit dolorem in miserente, nam voluntas sublevandi miserum, si absque dolore haberi possit, revera erit actus misericordiae. Hoc autem modo, si status innocentiae duraret, posset unus homo cadere, et alter innocens habere voluntatem subveniendi illi, cum displicentia de malo ejus, quæ posset haberi sine tristitia, vel dolore. Et fortasse inter ipsos innocentes non deessent occasiones habendi similes actus. Nam licet in illis non esset propria miseria poenalis, esse posset aliqua indigentia naturalis, ut paryuli indigerent auxilio majorum ad educationem, et ad vitanda pericula, et ignorantibus, seu incipientes indigerent doctrina. Ad hunc ergo modum non decesset ibi aliqua materia misericordiae, et sic potest de aliis similibus virtutibus facile cogitari.

11. *Tertia difficultas an denique infusæ fuerint virtutes aliquæ Deum respicientes.* — An in voluntate habuerit virtutem benevolentiae naturalis erga Deum. — Tertio difficultas esse potest, an fuerint infusi Adæ aliqui habitus virtutum acquisitarum erga Deum. Sunt autem duo genera virtutum, quæ circa Deum versantur, quædam, quæ respiciunt Deum ut objectum cui, ut religio, et si qua est alia similis, ut forte obedientia, et de his non est dubium, quin fuerint infusæ Adæ, quia sunt perfectio-

res, et magis necessariæ quam reliquæ morales et earum usus erat illi statui maxime proprius. Aliæ vero sunt virtutes, quæ versantur circa Deum, ut objectum quod, quales sunt in ordine supernaturali virtutes theologales, ex quibus una est in intellectu, scilicet fides, charitas vero et spes in voluntate. In ordine autem naturali loco fidei succedit cognitio naturalis Dei, quam habuit Adam per scientiam per accidens infusam, de qua jam dictum est. Charitati autem infusæ respondet in ordine naturali amor naturalis Dei super omnia, et propter ipsum, qui amicitia, vel benevolentia dicitur: et de hoc aliqui negant fuisse in Adamo tam quoad actum, quam quoad habitum. Sed de actu longe probabilius est, in Adamo esse potuisse, quod docet D. Thomas 4, 2, quæst. 109, artic. 3, et quodlib. 1, art. 8, et aliis locis, ut latius in materia de Gratia tractamus, lib. 4, cap. 30.

12. *De habitu vero res est magis incerta, in qua partem negantem tenet Pereira, lib. 5, in Genes., disput. de tertia excellentiae status innocentie, quæst. 1, ex fundamento omnino contrario præcedenti opinioni, scilicet quia non solum poterat Adam diligere Deum ut auctorem naturæ naturali dilectione super omnia, sed etiam voluntas ejus naturaliter erat ad illum amorem propensa, et nullam difficultatem, vel impedimentum ex parte appetitus in eo amore patiebatur, et ideo non indigebat habitu. Contrarium sentit Scotus. Nam in hoc habitu potissime justitiam originalem constituere videtur in 2, distinction. 29, et late exponit Herrera, 2, disputat. 21, quæstion. 3, et disputat. 22, quæstion. 4.*

13. *Auctoris resolutio.* — Mihi autem considerandum videtur, an voluntas humana sit naturaliter capax talis habitus, et an possit in hoc statu per actus acquiri. Nam si in voluntate est capacitas naturalis, profecto redacta fuit in actum in illo statu, et si acquiri potest per actus in illo statu fuit per accidens infusus, quia per se pertinet ad majorem perfectionem voluntatis humanae. Neque obstabit propensio naturalis voluntatis, quia haec potest augeri per habitum, quia dare potuit facilitatem operandi. Neque etiam referet, quod appetitus non retardaret, quia libertas, et indifferentia voluntatis sufficit ad capacitatem, et utilitatem habitus, sicut de virtute justitiae dicebamus. Unde partem hanc ut satis probabilem relinquis, perfectam autem resolutionem in materiam de charitate remittimus, quia ex illa quæstione pendet, an per hujusmodi actus

UTRUM IN ADAMO APPETITUS SENSITIVUS ITA FUERIT SUBJECTUS VOLUNTATI ET RATIONI, UT NUNQUAM AUT EAM PRÆVENIRET, AUT ILLI IMPERANTI REPUGNARET.

CAPUT XII.

num, ejusque effectus Adamo collata fuerint.

2. *Prima ratio dubitandi.* — *Secunda ratio.* — Ratio autem dubitandi esse potest, quia hoc donum non est homini naturale, nee perficit hominem in ordine ad finem supernaturalem: ergo non est homini in sua creatione datum. Consequentia probatur, quia, ut saepe dictum est, Deus condendo naturam naturæ ordinem in hoc servabat, ut unicuique conferret quod naturale ipsi erat. Major autem probatur ex dictis in principio capitinis, quia ex naturali, et intrinseca compositione hominis intrinsece sequitur imperfectio contraria huic dono: ergo e converso donum ipsum non potest esse homini naturale, imo videtur valde repugnans natura ejus. Secundo, quia illud donum vel esset aliquis habitus infusus homini, vel aliquid aliud: hoc secundum declarari non potest quid, vel quale sit, primum autem non potest sufficere. Quod ita ostenditur, quia vel ille habitus esset spiritualis in intellectu, et voluntate, et de illo esset eadem difficultas, quia posset a sensibus præveniri: vel esset in appetitu sensitivo, et sic etiam non posset impedire quin appetibile secundum sensum occurreret, et naturaliter immutaret appetitum: at vero appetitus immutatus naturaliter movetur, cum libertate careat: ergo non obstante tali habitu voluntatem, et rationem præveniret.

3. *De resolutione præsentis quæstionis dubius Scotus.* — In hoc puncto Scotus, in 2, dist. 29, q. unie., hanc quæstionem attingens, illam videtur sub dubio relinquere, nam semper sub disjunctione loquitur, dicens, quod in eo statu esset tranquillitas in anima, quia vel natura inferior non insurgeret contra superiorem, vel si insurgeret, posset facile, et delectabiliter a superiori contineri, et ordinari, et ita licet inferior appetitus cum aliqua tristitia ab objecto sibi delectabili abstineret, nihilominus quia voluntas cum magna delectatione id faceret, totus homoid facere diceretur, quod ratione superioris potentiae ei convenit, quamvis inferior potentia aliquantulum reluctetur. Et ideo, inquit: *Fortasse non est necesse ponere, quod nullus sensus appetitus potuit tunc tristari, potuit enim visus tunc videre turpe visible, et auditus audire turpe audibile, et utrumque potuit offendere appetitum sensitivum, sicut et conveniens sensibile dectare. Sed voluntas tunc bene usa fuisset istis tristitiis et delectationibus appetitus inferioris.* Hæc fere Scotus. Verumtamen nunc agere nouimus de omni actu sentiendi, vel de omni affectu appetitus sensitivi. Distingui enim potest, duplex genus hujusmodi motuum, qui-

dam dici possunt naturales, et innoxii seu indifferentes in ordine ad mores, non solum quia in se boni, aut mali non sunt, sed etiam, quia non inducunt ad aliquid turpe, ut moraliter malum, ut est dolor aliquis, vel displicentia de objecto inconvenienti sensui, item famæ, sitis, et similes affectus, vel eorum contrarii. Alii vero sunt motus noxii moraliter, quia vel inclinant ad aliquid de se turpe, si voluntarie fiat, vel difficilem reddunt operationem virtutis, et de hoc genere motuum inferioris appetitus hic præcipue loquimur, quia in eis veritas certior est, de priori vero genere dicemus postea tractando de illius status immortalitatem.

4. *Assertio affirmativa.* — *Probatur ex Scriptura.* — Dicemus ergo, hanc perfectionem fuisse homini datam in principio creationis, ut quamdiu non peccaret mortaliter, sentire non posset prævenientes motus inferioris appetitus recte rationi adversos, multoque minus subsequentes, rationi jam imperanti repugnantes. Hanc assertionem censeo omnino certam, quæ probatur primo ex Scriptura, nam imprimis Gen. 2, in fine dicitur: *Erat autem uterque nudus, Adam scilicet, et uxor ejus, et non erubescant, postea vero cap. 3, de illis post peccatum dicitur: Aperti sunt oculi amborum, cumque cognovissent se esse nudos, etc., et infra, cum Adam ad Deum dixisset: Timui eo quod nudus essem, respondit ei Deus: Quis enim indicavit tibi, quod nudus essem, nisi, quod ex ligno de quo præceperam tibi ne comederes, comedisti?* Ex quibus verbis aperte colligitur, tantam mutationem esse factam in primis hominibus per peccatum, ut ante illud non ita viderent corpora sua, ut erubescerent aut appetitus eorum ad aliquid turpe commoveretur, post peccatum vero utrumque senserint: ergo ante peccatum habuerunt speciale donum, quo appetitus eorum continebatur, ne contra rationem insurgeret, quod donum peccando amiserunt, et ita hæc testimonia intellexerunt Patres, et theologi infra citandi.

5. *Cajetani ex positio enervans proximum testimonium.* — *Refellitur.* — Secundo hoc confirmant verba Sapientis: *Inveni, quod Deus fecerit hominem rectum, et ipse se infinitis miscerit quæstionibus,* Ecclesiast. 7. Quem locum tractans Hieronymus, lib. 1, contra Jovinian., per hominem utrumque sexum intelligit, et de rectitudine, quæ concupiscentiam removebat, interpretatur, et ex consonantia hujus testimonii cum præcedenti veritas hujus sensus comprobatur. Unde immerito Cajetanus ibi illum exponit de sola rectitudine, naturali, et

yim facit in verbo *inveni*: quod de inventione tem docet Augustinus, lib. 13, de Trin., c. 3, circa fin., dicens, in primo homine per peccatum naturam humanam vitiatam, atque mutatam esse, ut repugnante paterentur in membris inobedientiam concupiscendi, et ex eodem peccato ad cæteros dimanasse, et in c. 4, rationem reddit, cur maneat in justificatis, et in lib. 14, cap. 10, docet, homines in Paradiſo ante peccatum non habuisse perturbatos animi affectus, quia neque in carne, neque in animo aliquid patiebantur, quod illorum felicitatem offenderet. Unde cap. 13, subjungit, quod peccatum damnatio subsecuta est, talisque damnatio, ut homo, qui custodiendo mandatum futurus fuerat etiam carne spiritualis, fieret etiam mente carnalis, etc., et cap. 19, idem repetit, et lib. 15, cap. 7, ita etiam expedit, Apostolum vocantem concupiscentiam peccatum, quia ex peccato sit, quod repetit, 1 retract., cap. 10, et latius lib. de Corrept. et Grat., cap. 10 et 11, ubi ait, Adam non indiguisse gratia ad vincendam pugnam, quando caro concupiscit adversus spiritum, quia nulla talis rixa a seipso adversus seipsum tentatus, atque turbatus in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur. Similia docet lib. 1, de Nupt. et concupis., cap. 23, et lib. 1, contra duas Epist. Pelagianor., cap. 13. et Gregorius, lib. 26, Moral., cap. 13, alias 12, et Rupertus, 2, de Trinit., cap. 40, et alii Patres super Genesim.

9. *Ex Scholasticis.* — *Quid de Scoto in n. 3. adducto.* — Sexto veritas hæc communis est scholasticorum in 2, dist. 30 et 31, et divus Thomas, 1, 2, quæst. 82, artic. 3, et quæst. 81, art. 3. Et fortasse Scotus de assertione quoad hanc partem non dubitavit, sed quod alios actus appetitus pertinentes ad corporis passibilitatem, et ad malum non inclinantes, quos supra innoxios appellavimus, de quibus in capite decimo quarto dicemus. Rationes autem hujus veritatis ex divina providentia, et liberalitate erga naturam humanam potissimum sumenda sunt. Nam cum homo ex intrinseca conditione, et compositione habeat hanc pugnam inter inferiorem et superiorem appetitum, quatenus per appetitum ad sensibilia, et corporalia; per voluntatem autem ad spiritualia, et rationi consentanea inclinatur: inde habet ut ex consideratione suæ naturæ in se pure spectatae nimis debilis, et fragilis sit, ad operandum honestum. Ideoque volens Deus subvenire huic fragilitati hominis, pecuniali dono eum prævenit, ut eam pugnam, quamdiu in justitia perseveraret, non senti-

8. *Ex patribus.* — Quinto eamdem verita-

ret. Cujus divinæ providentiae optimæ conjecturae sunt. Prima, ut proprium Dei opus perfectum esset, et pro capacitatem hominis viatoris consummatum. Secunda, ut facili negotio posset homo vitare omnia peccata, si vellet. Tertio, ut in quodam felici statu viveret, nam sine dubio ex hujus modi pugna, et inordinatis motibus appetitus sentientis multum minueretur illius status felicitas, et perfectio, ut late prosequitur Augustinus, in citatis locis, præsertim in dicto l. 14, de Civitat. a cap. 10.

10. *Arguitur non rideri posse cohædere tantam pacem intra hominem juxta naturam ejus.* — Ut vero propriam causam, et rationem hujus effectus explicemus, inquire oportet, quomodo facta fuerit hæc pax, et concordia in homine primo, seu integra subjectio inferioris appetitus ad superiorem, id est, quod, vel quale fuerit donum, per quod hic effectus formaliter in homine fiebat. Cum talis effectus non sit connaturalis homini, imo potius naturali inclinationi potentiarum ejus partim repugnare, partim eam superare videatur, non videtur posse fieri sine aliqua mutatione in ejus potentias facta, vel sine aliquo dono illis addito, et hoc est, quod inquirimus, quale sit. Antecedens declaratur, quia, ut fiat in homine hæc concordia, et subordinatio appetituum, duo requiruntur, unum est, ut appetitus inferior non moveatur prius quam a superiori imperetur: aliud est, ut voluntati imperanti appetitus sensitivus ad nutum, et sine ulla resistentia obediatur. Utrumque autem esse videtur contra inclinationem appetitus sensitivi, et supra efficaciam naturalis voluntatis. Nam appetitus sensitivus naturaliter movetur præsentato objecto sibi convenienti, vel disconveniente, voluntas autem non potest semper prævenire, ne objectum occurrat sensibus, et postquam offertur non potest ipsa movere, vel continere appetitum, nisi prius ab intellectu moveatur, cum autem intellectus per sensus excitetur, prius etiam immutatio sensus, et appetitus præcedit: ergo non est semper in potestate naturali voluntatis humanae, sicut dixit Augustinus quin visis tangatur. Et similiter non est tanta efficacia naturalis voluntatis in appetitum, ut possit omnem ejus motum cohibere, quamdiu objectum ejus, vel illius cognitione non removetur, quia ipse appetitus non obedit voluntati despoticæ, ut ait Aristoteles seu serviliter, sed civili, et politico modo media cognitione, seu phantasia, quam non semper potest corriger voluntas per solam naturalem efficaciam.

11. *Responsio generalis illam pacem fieri per donum superadditum naturæ.* — *De quidditate talis doni quid Durandus sentiat.* — *Quid vero sentiat Scotus.* — *Quid denique Cajetanus.* — Propter hæc convenienti theologi, ad hunc effectum necessarium fuisse aliquod peculiare donum humane naturæ additum: quid vero, vel quale fuerit, varie, et obscure explicant. Nam Durandus, in 2, dist. 29, quæst. 2, sentit, hoc factum esse per donum infusum appetitui sensitivo, quo omnino ad unum determinabatur, sentitque fuisse distinctum a virtutibus quatenus in appetitu sensitivo esse possunt. In quo tamen non satis definite loquitur, nam sub disjunctione ait, tale donum includere alias virtutes formaliter, vel virtualiter, et hanc partem videtur sequi Molina, in tract. de oper., sex dierum, disput. 27, e contrario vero Scotus, eadem dist. 29, sentit, illum effectum factum esse per habitum voluntati infusum sine dono appetitus sensitivi, quamvis censeat probabile, etiam in appetitu fuisse hujusmodi donum, ut uterque appetitus posset modo præternaturali operari. Voluntas quidem efficacius imperando, et eum majori delectatione volendo honestum, quam naturaliter possit, et appetitus delectabilius obediendo voluntati, etiam a propria sensibili delectatione sine repugnantia, abstinendo: qui modus operandi non est illi conveniens ex sola naturali subordinatione ad voluntatem. At vero Cajetanus 1, 2, a. 2, prius dicit, hoc donum ultra pure naturalia addidisse vigorem rationis, seu superioris partis animæ ad conservandum statum rationi in nullo dissonum, quem vigorem dicit resultare ex conjunctione ad justitiam originalem, quamvis non addat per se aliquid distinctum ab ipsa. Sicut cogitativa est perfectior in homine ex conjunctione ad animam rationalem sine aliqua re illi addita.

12. *Impugnatur Durandus.* — *Item Scotus.* — Sed hæc omnia mihi satis obscura sunt, et non satisfaciunt. Primo, quia per habitus non potest appetitus sensitivus determinari ad unum, ut dicebat Durandus, quia non obstante quocumque habitu manet in appetitu inclinatio naturalis ad objectum, seu bonum contrarium objecto talis habitus: manet etiam virtus ad eliciendum actum circa tale objectum: et habitus non potest impedire, ne objectum illud occurrat phantasie, vel ne oblatum moveat appetitum: ergo non potest habitus solus ita determinare appetitum ad unum objectum, ut omnino illum impediatur, ne contrarium appetere possit, si illi repræ-

sentetur. Nam cum appetitus naturaliter moveatur, non potuit per habitum contineri, ne in objectum sibi propositum feratur. Atque hæc ratio magis procedit contra Scotum, si in sola voluntate hoc donum constitutus, quia habitus voluntati infusus multo minus poterit appetitum continere, et ideo ipse consequenter loquendo in dicta sententia, admittit in appetitu sensitivo aliquos motus rationi repugnantes, etiam in illo primo statu. Verumtamen si hoc intelligatur de motibus repugnantibus virtuti, et honestati, ut nunc loquimur, non est probabile, nec tolerabile, ut ex probacionibus assertionis nostræ manifestum est. Deinde licet simul cum habitu appetitus sensitivi ponatur habitus voluntatis, procedit ratio facta, quia etiam habitus voluntatis non minuit inclinationem, vel activitatem appetitus sensitivi, nec mutat naturalem modum operandi ejus, nec impedire potest, quominus ab objecto occurrente phantasie præmoveatur. Næque etiam potest dare tantam efficaciam voluntati, ut necessitate contineat appetitum, ne præsente objecto moveatur, neque etiam ut apprehensionem, vel cogitationem objecti omnino cohibeat, quia possunt occurtere plures causæ excitantes phantasmata, quæ voluntati humanæ non obedient: ergo per hujusmodi habitus non satis hoc donum explicatur.

13. *Ac tandem Cajetanus.* — Atque hi discursus eamdem difficultatem ingerunt circa vigorem rationis, de quo Cajetanus loquitur. Praeterquam quod in illo dicendi modo obscurum est, quid sit ille vigor rationis, quia non est actus, ut per se constat, alioqui non esset quid permanens, et de se perpetuo inhærens. Itemque de illo actu inquirendum esset ex quo habitu, vel efficacia procedat. Si vero est habitus, procedunt difficultates positæ, et præterea sine causa negatur, quod sit pars originalis justitiae, ut Cajetanus negat. Nam quod ait, inferius perfici per conjunctionem ad superioris, verum habet, quando, vel superior gradus actu influit in inferiorem, vel ab illo manat cum majori perfectione, ut in exemplis, quæ adducit vegetativum conjunctum sensitivo est perfectius, quia potentia ipsæ vegetativa manentes ab anima, quæ simul est vegetativa, et sensitiva, perfectiores sunt, et cum proportione idem est de sensitivo conjuncto rationali. In præsenti autem ratio ipsa non fit in sua entitate perfectior per conjunctionem ad justitiam originalem: ergo oportet, ut ille vigor sit per aliquid additum rationi, et hæc inquirimus, quid sit.

14. *Notatio quadruplicis modi frenandi appetitum sensitivum.* — *ut vera resolutio tradatur.* — Ut ergo aliquo modo hoc donum, et causam adæquatam hujus effectus explicem, adverto quatuor modis intelligi posse appetitum sensitivum fuisse cohibitum, et frænatum, ne suis motibus voluntatem præveniret, et ita subiectum, ut sine ulla tristitia, vel repugnantia illa obediret. Primo per intrinsecam mutationem ipsiusmet facultatis, non addendo illi aliquam formam, sed ipsammet simplicem entitatem immutando in sua propria entitate, vel modo ejus, qui dicendi modus sumi potest ex Corduba, lib. 1, q. 45, punct. 2, opin. 2, et punct. 1, opin. 3. Secundo per additionem alicujus habitus, seu formæ existentis in appetitu per modum actus primi. Tertio per solam extrinsecam Dei providentiam, removendo, scilicet, omnia quæ appetitum ad hos motus possent excitare, vel negando illi concursum, ne in illos prosiliret, aut efficacius illum movendo, quando necessarium esset, ut voluntati ad nutum obediret: Quarto per aliquos habitus simul cum divina manutententia, et protectione. Atque similes modi cogitari possunt ex parte voluntatis et rationis, ut et in ipsa voluntate quoad portionem ejus inferiorem tales motus non insurgerent, sed ad obediendum rationi esset promptissima: et ad movendum appetitum ad actus bonos, et ad eum in malis cohibendum majorem, quam nunc efficaciam haberet, et simili modo intelligi possunt omnes ii modi, vel ita ut in utroque appetitu fuerint necessarii, vel in altero tantum sufficietes fuerint.

15. *Excluditur primus modus.* — Ex his ergo modis primus est plane impossibilis, quia tam appetitus, quam intellectus et voluntas fuerunt ejusdem rationis et perfectionis essentialis in primo homine, ac in aliis, imo in illo eadem numero facultates: et ejusdem perfectionis individualis fuerunt ante et post peccatum. Item potentia istæ in entitatibus suis indivisibilis sunt, unde magis vel minus non recipiunt secundum intensionem, aut remissionem, nec etiam secundum alium intrinsecum modum in suis simplicibus entitatibus immutari possunt, qui cum fundamento cogitari, aut intelligi possit: ergo omnino repugnat augeri, vel minui in his potentias, sine additione alicujus formæ vel entitatis, naturales inclinationes, quas ad suos actus vel objecta habent, vel subordinationem inter ipsas, nimurum augendo efficaciam unius in aliam, vel subjectionem alterius ad alteram. Ac proinde prior ille mo-